אור לשמים — כי תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ וכו' (כו, א). ונקדים לפרש המשנה (ר"ה פ"א מ"א) בא' בתשרי ראש השנה לשנים. דאיתא בסה"ק (עמק המלך ש' שעשועי המלך פ' א-ג) כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם להיטיב לברואיו לא היה יכול להיות גילוי העולם מחמת התפשטות אור א"ס ב"ה, והוצרך להיות צימצום אור, וזה נקרא שעשועי דמלכא, וזה סוד (משלי ח, ל) ואהיה שעשועים יום יום. והנה בתשרי נברא העולם (ר"ה י:), וכשנברא האדם קדמאה היה אז ה' מלא עולם מלא כדאיתא בזוהר. וז"פ בא' בתשרי, רומז למדת החסד, כי עלה ברצונו לברוא העולם במדת הדין ואח"כ שותף מדת הרחמים, וזה ה' אלהים. וזה באחד בתשרי, להמשיך מדת החסד להתחלת השנה ועי"ז ממילא יתנהג כן כל השנה כולה, ואחד רומז לחסד כי אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד) שורש החסדים, ראש השנה לשנים, ונק' ראש השנה, כי תיקון חודש תשרי הוא תיקוני גלגולתא (פע"ח ש' ר"ה פ"ד) ולזה נקרא ראש. ובזה פירשנו הגמרא (ע' ר"ה יח.) דרשו ה' בהמצאו (ישעיה נה, ו) אימתי, בעשרת ימי תשובה. וקשה, למה מתפללין כל השנה, רק הפירוש הוא כך שצריך האדם להתפלל באלו הימים שמה שיתפלל בכל השנה יענו אותו מן השמים. וזה סוד ראש השנה שנקרא ראש, כי מהגלגולת הולכין טיפין להמוח ולכל שיעור קומה, וזה בעולם ובשנה ובנפש, עיין בסידור האר"י זלה"ה, והנה כשתמשיך חסדים בר"ה (אם) [אז] ממילא יתנהג כן בכל השנה כולה.ראש השנה לשנים - אפילו למי שחטא נגדו ית"ש, וזו רומז לשנים, כמו אם יהיו חטאיכם כשנים (ישעיה א, יח), אעפ"כ כשחוזר בתשובה לפניו ית"ש זוכה שמשיג הארה מאור המקיף שרומז לראש השנה, וזהו ג"כ לשנים - שמשנה עצמו מרע לטוב.וזפ"ה והיה כי תבוא אל הארץ, כי הוי"ה ב"ה יש לו י"ב צירופים, רומזים לי"ב חדשי השנה (פע"ח ש' הפורים פ"ו). והצירוף של חודש תשרי הוא והי"ה (משנ"ח מס' ליל ר"ה פ"א מ"א), ולזה והיה רומז לתשרי, דהיינו שתבוא בשמחה לראש השנה. אל הארץ, פירוש שיהיה לך רצון טוב לזה, והארץ הוא לשון רצון, וכמו כן פירש כאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה פירוש הפסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, וכבר הבאתי דברי קדשו אלו יע"ש. וזה אשר ה' אלהיך נותן לך, ג"כ כנ"ל, כי כשנברא האדם קדמאה היה ה' מלא עולם מלא, וזהו ה' אלהיך - השם מלא עולם מלא, וכנ"ל. עוד אשר ה' אלהיך נותן לך, על דרך שפירשנו (לקמן) בפסוק (כח, ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמיך יעו"ש.וירשתה וישבתה בה, דהיינו שנזכה לבחינת ירושה, כי עתה אין לנו כי אם עושר נכסי מחמת שאנחנו בבחינת נוקבא, ובת אין לה כי אם עישור נכסי (כתובות סח.), ולזה לא הי' לנו כי אם ז' עממים, אבל כשנזכה להשיג מאור המקיף ונהיה בבחינת דכר אז נהיה יורשים ונירש הכל, וזהו וירשתה וישבתה בה, ויהיה ישיבה והויה בעולם:

וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (כז, ח). על פי מה דאיתא בגמרא (חגיגה יד:) שאמר רבי עקיבא כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, נ"ל דהנה אנו רואים שהאדם בזה העולם רצונו לקבל תמיד, אבל העיקר לעורר בעצמו רחמנות וישתוקק על התרוממות השכינה ולאקמא מעפרא, ובזה שמעורר בעצמו כך הוא נותן מ"נ ומעורר בעצמו למעלה ג"כ רחמנות גדול, וכשאדם יהיה רצונו כנ"ל בודאי לא ישגיח על ענייניו וממילא יבוא לו הכל. ושמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה פ"ה מעיו עשת שן מעולפת ספירים (שה"ש ה, יד), דהיינו מי שיש לו רחמנות גדול בלבו, ומעיו לשון רחמנות כמ"ש (ירמיה לא, יט) על כן המו מעי לו רחם כנ"ל, ויש לו רחמנות גדול כמו עשת שן, מעולפת ספירים - בזה מחליש כח הדינים שהם חזקים כספירים, מעולפת לשון עייפות וחלישות, וספירים רומז על דינים, כי ספיר הוא דבר הקשה שאינו נדחה מברזל (קדושין ל: תוד"ה אם ברזל, מדרש תהלים מזמור פז), עכ"ד. וז"פ הגמרא כשתגיעו לאבני שיש טהור, דהיינו שיהיה בלבבכם רחמנות גדול על גלות השכינה לאקמא מעפרא, וזהו אבני שיש, לשון עשת שן, אל תאמרו מים מים - אם כוונתכם לזה הנ"ל שוב לא תאמרו מים מים, לא תצטרכו להתפלל על איזה דבר שפע וכנ"ל, כי ממילא יבוא לכם הכלי.עוד נ"ל כי אנחנו בני ישראל נקראים באר מים חיים (זח"ג רסו.), והאומות נקראים מים הזדונים (ע' זח"ג רמו:), וכ"ז בעולם הזמן ושבחי' ימין ושמאל, אבל למעלה מהזמן אין שם שום רע כלל וימין ושמאל, ר"ק נקרא רחמי גו רחמי. וז"פ כשתגיעו לאבני שיש טהור, מורה על ליבון העליון. אל תאמרו מים מים - וכשתהיו מקושרים בבחי' הנ"ל אל תאמרו מים מים, כי אין שם התחלקות מים.וזפ"ה וכתבת על האבנים, כי כתיבה מרומז על שערות, סוד אישא אוכמא על גבי אישא חיורא (זח"ג צט:), וצריך להעלות סוד הכתיבה עד החיורתא כי שם אין שום רע ושום קטרוג, וזהו וכתבת - הכתיבה של ישראל יהיה על האבנים, אבני שיש טהור. את כל דברי התורה הזאת באר היטב, ושם אין שום קטרוג ויברר הקב"ה זכותן של ישראל והיאך קיימו את התורה הזאת באר היטיב:

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר (כז, יא). בהקדם פירוש הפסוק (בראשית טו, ו) והאמין בה' וכו', וכבר פירשנו דהיינו שאברהם אבינו ע"ה פעל בעבודתו שהמשיך ונטע אמונת אלהי עולם גם לדורותיו הבאים. וזפ"ה ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר, דהיינו שצוה לעם שיקבע אמונתו ית"ש בלבבם ולא ידאגו כלל, ומה שביום ההוא לאמר, ולא ידאגו לצורך מחר ויבטחו בו ית"ש:

עוד נ"ל, שמשה רבינו ע"ה הי' תשוקתו לדבק את ישראל ולקשרם שיהי' כל המשכתם מלמעלה מהזמן מעולם הנסתר ולא משום טבע ח"ו, וזפ"ה ויצו לשון חיבור, שחיבר את העם וקשרם. ביום ההוא לאמר - שיהי' המשכתם מבחינת הוא מורה על עולם הנסתר בסוד ועבד הלוי הוא (זח"ב קיד. עה"פ במדבר יח כג), ודו"ק:

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך (כח, ב). ונ"ל למה כפל הלשון ובאו עליך כו' והשיגוך. ונ"ל דהנה כתיב (ישעיה יט, א) הנה ה' רוכב על עב קל, וכבר פירשנו זה, דהיינו שהשי"ת ב"ה משרה שכינתו ית"ש על אדם שהוא קל להמשיך חסדים בעולם ורצונו להשפיע טוב לישראל, ומי שהוא בבחינה זו שהוא קל להמשיך חסדים בעולם, יכול להמשיך חסדים ממקור הברכות בששה קצוות, ואח"כ לעולם המעשה.וזפ"ה ובאו עליך כל הברכות, יוכל לשון כלילת יופי, דהיינו שתמשיך השפעה לעולם מכתר עליון. אלה נק' ו"ק כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"א רמז.) ששת ימים עשה

ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ, יא) אית ששת ימים לעילא נק' ו"ק כידוע, ואית ששת ימים לתתא, העולם שאנו בו, ויום השביעי קודש לה', וזהו ובאו עליך כל הברכות האלה, שיבואו לך ברכות ממקור עליון מכתר עילאה, האלה עד הו"ק שנקרא אלה, והשיגוך - ואח"כ תבוא עליך:

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה (כח, ו). נ"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים (זח"ג ז:), כי צריך האדם ליתן שפע למעלה ע"י עבודתו, וז"פ ברוך אתה בעיר - שאתה תהיה ברוך, שתתן שפע למלאכים הק', וזה בעיר, לשון עיר וקדיש (דניאל ד, י).עוד הורה הפסוק שצריך האדם להיות בהתלהבות בעת התפלה או בברכו איזה ברכה, וז"פ ברוך אתה בעיר, לשון ער. וברוך אתה בשדה, פירוש ע"י עבודתיך הקדושה תעשה נייחא להשכינה כביכול, בשדה רומז להשכינה.ברוך אתה בבואך, רומז לראש השנה, דהיינו שתמשיך שפע וברכה תיכף בהתחלת השנה, ועי"ז ברוך אתה בצאתיך - יושפע לך שפע בכל השנה כולה:

יצו ה' אתך את הברכה באסמיך וכו' (כח, ח). נ"ל דאיתא בגמרא (תענית ד.) ת"ח אורייתא קא מרתחי' ליה, וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג) וממתיקים כל הדינים. וזפ"ה יצו ה' אתך את הברכה, ואתך הוא לשון גבורות כמו איתי[ם] (ישעיה ב, ד), דהיינו הגבורות שלך תעלה ותמתיקם לעשות מהם ברכה. וז"פ (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי וכו', כי הוי' ב"ה מורה על רחמים (זח"א רנא:) - דהיינו לגדל ולשלב הוי"ה ב"ה בתוך הדינים ויומתקו כל הדינים, וגדלו הוא לשון שילוב, ואתי רומז לגבורות כנ"ל, ועי"ז שיומתקו כל הדינים ונרוממה שמו יחדיו - כי יבוא עלינו כל הטוב ונרומם ונשבח לאלהינו.ומה שמהצורך לגבורות על שונאי ישראל אין אתה צריך לעשות פעולה לזה, כי ממילא בזה הפעם שתלך שפע לישראל בזה הפעם ילכו הגבורות לשונאי ישראל, וכמו דכתיב (שמות טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, ופירש רש"י אותו הימין שנאדרי בכח אותו הימין עצמו תרעץ ותשבור האויב, וזהו באסמיך - שהם הכל באוצר אחד הטובות לישראל וכנגדו לשונאי ישראל פחדים וגבורות. ועוד בתיבת באסמיך, רומז לשני מלאכים הק' הנוטרים את ישראל, מיכאל אפטרופסי' של ישראל (ז"ח לך לך כ"ה ע"ג) וסנד"ל.ובכל משלח ידיך, אם תעשה כנ"ל דהיינו שאתה תמשיך רק טוב לעולם, תזכה שתוכל להמשיך מי"ג מדות מהדיקנא קדישא, וזהו ובכל משלח ידיך, כי שלח בגימטריא י"ג הויות קדושות.אשר ה' אלהיך נותן לך, כי הקב"ה גוזר והצדיק מבטל (מו"ק טז:), הצדיק גוזר והקב"ה מקיים (ע' תענית כג.), וזהו אשר ה' אלהיך - פירוש כוחו כביכול יתן לך לפעול כל הטובות וישועות ונחמות על ישראל:

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י). ולכאורה יפלא, כי ההשגה הזאת לראות שם הוי"ה ב"ה על איש ישראל יקר הוא מאוד, ונמצאת השגה זאת אצל יחידי סגולה, ומאין יהיה לאומות העולם השגה זאת שיראו שם הוי"ה ב"ה על ישראל. ונראה שזה הוא כוונות בעלי הגמרא, ולזה פירשו (ברכות ו.) אלו תפילין שבראש:

עוד לאלהי מילין, נ"ל דהנה האדם המתקן שיעור קומתו עליון עד שיעור קומת כביכול ומשלים עצמו לקונו, זה האיש נותן כח ושפע למעלה בכל העולמות, ומתמצית נזונים ג"כ האחוריים בסוד הקרבן שהי' נותן חיות ושפע בכל העולמות ועשן הקטורת הי' נוטה לצד צפון כדי ליתן מתמצית להאחוריים, וז"ס (רות ב, יד) וטבלת פתך בחומץ (ע' ז"ח רות פו:), ומזה האיש יריאים כל העולמות וכל שבעים שרי מעלה כי הוא המשפיע להם ועל ידו הם ניזונים, וידוע (זח"א מו:) שאומות העולם יש להם למעלה שבעים שרים, כל אחד נותן כח ושפע לאומתו, וכאשר השבעים שרים של מעלה יריאים עצמם מהאדם השלם הנ"ל מפחידים ג"כ לאומתם שיריאים עצמם ג"כ ממנו, וזפ"ה וראו כל עמי הארץ, דהיינו הכוללות של עמי הארץ, רומז לשבעים שרי מעלה וכנ"ל, ויראו ממך - שממילא יראו ממך האומות העולם, ולפי"ז הכל ניחא בסייעתא דשמיא:

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י). נ"ל בהקדם הפסוק (תהלים קל, ד) כי עמך הסליחה למען תורא, ושמעתי פירוש הפסוק זה מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצללה"ה, דהנה האדם מחויב להיות ירא שמים לאמיתו, אבל האיך יוכל להיות ועדיין יש לו מסך המבדיל בינו לבין קונו, וצריך הקב"ה למחול ולסלוח על כל עונותיו ואז יכול להיות ירא שמים באמת, וזהו כי עמך הסליחה כדי למען תורא, שנוכל להיות יראי השם באמת, עכ"ד פח"ח.עוד נ"ל, דאיתא בגמרא (ברכות ו.) דהקב"ה מניח תפילין ומוכח מקרא יעו"ש, ומפרש בגמרא מה כתיב בהו בתפילין של הקב"ה, ומפרש הגמרא הפסוקים (שמ"ב ז, כג) מי כעמך ישראל גוי אחד, ועוד אחרים יעו"ש. ואם בא המקטרג להסטין על ישראל ח"ו, אזי רצונו לפסול התפילין של הקב"ה שכתיב בהם מי כעמך ישראל, אבל מה עושה השי"ת אז מוחל וסולח לנו והתפילין שלו כשירים. ואיתא בגמרא (ברכות שם) וראו כל עמי וכו' ואמר רבי אלעזר אלו תפילין שבראש. וזפ"ה כי עמך הסליחה, שתמחל ותסלח לנו, בשביל למען תורא - שיהי' התפילין כשרים להשי"ת ויראו ממך. וזה ג"כ פירוש הפסוק הנ"ל ודו"ק.וזפ"ה ושמחת בכל הטוב (דברים כו, יא), דהנה כאשר השי"ת סולח ומוחל לעונותינו אז נעשים מזדונות זכיות. ובזה פירשנו לישב מה דאיתא בגמרא (יומא פו:) השב מאהבה זדונות נעשים לו כזכיות, והשב מיראה זדונות נעשו לו כשגגות, ובמשנת חסידים (מס' התשובה פ"ד מ"ח) איתא כשאדם עושה עבירה ח"ו לתיאבון ועושה תשובה, זדונות נעשים לו כזכיות, ועל עבירה להכעיס זדונות נעשים לשגגות. וקשה האיך יפרש הגמרא.ונ"ל שהוא מפרש כך, כאן השב מאהבה, דהיינו שעושה תשובה על עבירה שהיתה מאהבה, דהיינו לתיאבון, אז זדונות נעשים לזכיות. וכאן מיראה, דהיינו שעושה תשובה על עבירה שעשה להכעיס, כי כעס הוא ענף מיראה, אז זדונות נעשים לשגגות, וצריך התשובה להיות מאהבה ואז יוכל ג"כ לעשות מזדונות כזכיות, וזה החילוק - כי על עבירה לתיאבון הגם שתשובתו הוא מיראה מ"מ זדונות נעשו זכיות, אבל עבירה להכעיס צריכה תשובה להיות מאהבה.נחזור לענינינו, כאשר השי"ת מוחל וסולח לנו אז המסכים המבדילים נופלים ונשברים וממילא יתגלה הטוב לישראל, כי הטובות הולכים תמיד מאתו ית"ש רק שהקליפות מונעים, וכאשר השי"ת מוחל וסולח לעמו ישראל, ולהקליפות יש להם ירידה, ממילא יתגלה הטוב לישראל, וזפ"ה ושמחת בכל הטוב - שיבוא לך טוב שתשמח בהם, הגם שהכל טובות מאתו ית"ש מ"מ הם מתלבשים, אבל ע"י כנ"ל יבוא הטוב לנו מה שנשמח בהם, וז"פ (ברכת אבות) גומל חסדים טובים, ודו"ק: